

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

ל

עין משפט נר מצוה

(א) לקמן דף קט"ז; (ב) ג'ל"ג ד"ב;
(ג) א"ל מנחם דקמ"ט.

הגהות הב"ה

(א) גמ' בר סיסין מוביגא לך הוה ליה ההוא ארעא: (ב) שם אוקמה בידא: (ג) שם אדרב נתמן נמי לא קשיא התם כיון: (ד) שם מפלגא זניתה דזננה מינק כ"ל ותינת דלמנ לו נתמק: (ה) תוס' ד"ה ל"ג וכו' בעובדא דהכא דמשמע: (ו) בא"ד חד יומא במיגו: (ז) בא"ד דקאמרי השתא מיגו דהאי יול נתמק: (ח) בא"ד מסוף פרק זה נזכר וכו' ידענא ביה כהאי שטרע וכו' אי עשיא קלמיה א"ל כיון דליתמק: (ט) בא"ד ונגזל ממנו אוקמה לו זכא לנתמק אלע על פיו של זו המעירער עשאה: (י) בא"ד הלאה ליהי התם נמי מיידי דהוה אולס: (יא) בא"ד לנבישא וכו': (יב) ליה לאוקמה: (יג) ליה נכח דר' אלע דר' א"ל דהוה מיידי דהוה בא"ד כסוף המוכר את הבית נגי וכו' עינין להו המחומי:

מוסף תוספות
א. [ו]הוראה גמורה היה מורה לו שהוא של אבותיו, אבל מאי דאמר ליה ההוא גברא רדידיה הוא, לאו הוראה היא וכו', דהא איהו אמר דובנה מינק, והפס שאטר הוא הפס שתינתו וכו', שאלו בכ"ד אמר כן היו מאמינים אותו, עכשו שאמר לו למה לא יהא נתמן. רמב"ם וע"ש ד"ה. ג. [ז]לא אלימא איהו לאפקעי מעשה ב"ד. רש"י סטריקוס ס"ס ג. [ח]ניחמיה לך מיגו. תוס' סטריקוס ל"ל: ד. [י]אפילו איתיה לקמן ותינתו בכריא, מתוך זבנתיה, לא מהימן, מביק דאורי האי הוראתו הוראה רמב"ן.

כל נכסי דבי בר סיסין. כלומר כל אומן קרקעות שקניתי מאתו אדם ששמו בר סיסין: **דמקריא דבי בר סיסין.** כך קורין לו ואין ידוע אם קנאה מזי בר סיסין ולפיכך נקראת כן או כך שמה מעולם ויושפה היא לו מאזמויו: **אוקמה בידי דלוקה.** כדמפרש טעמא לקמיה דעליה ידידיה רמיא לגלויי דלאו בר סיסין היא: **אמר ליה רבא דינא כלי.** להוליאה מספק מחמת יד המוכר שהיא מנוחזק: **המוציא מחבירו.** דהיינו לוקח עליו להביא ראיות זכות ומאחר שאין לו ראיה יפסיד: **קשיא דרבא אדרבא דרב נחמן דרב נחמן דרב נחמן.** לדלעיל וכו': מוקי לה רב נחמן בר המוכר ורבא ביד הלוקח והכא ארעא: **דרבא אדרבא נהו קשיא.** דכלל דוכתי מוקי לה ביד המנוחזק והתם מוכר כו': **כיון.** דכולי עלמא קרו ליה דבי בר סיסין ונראין הדברים שפליכך נקראת כן שנקאה מזי בר סיסין והוא אמר לאו מבר סיסין לקמיה עליה ידידיה רמיא לגלויי ולהביא ראיה דלאו מבר סיסין לקחה וואז בידי עדים לקמיה הוא דמיקריא הכי ולא מהי עדות שלתם מבר סיסין היא מוקמינן לה בדידיה דהא פשיטא לן דהאי דאמר ליה נכסי דבי בר סיסין מוזניגא לך הכי קאמר ניכסי שקניתי ממנו ולא נכסי שלא קניתי ממנו אף על פי שנקראתי כן. כך נראה השיטה: מי לא אמרינן ליה קיים שטרך אומרי שמהיך רובה לפסלו והחוקה של שלש השנים במקום השטרך היא צאה ומאחר שהמוכר מערער על החוקה שאינה חוקה צריך זה להביא עדים שחוקמו גמורה שלא דר זה עמו. ובהני מרי עובדי סבירא לן כרז נתמן דהלכתא כותמיה דינא [כמובן ג'י]. וכן פוסקין פירוש ר' חיינא לן ארמי: **מאי צעיס בהאי צינא.** שהכל יודעין ששלי יהיה: **אי"ל אנה צפוני צריא הוא.** בצרך מרחקים ממשכל שאין השיירות מציאות ולא ידעתי ולכן לא מחמיית ותנן בצפרקין [גמ']. היה צידודה והחוקן בגליל אינה חוקה עד שיהא עמו צמדינה צאותה מלכות דהו שירות מציאות אי"ל איכא לאוקמה בשעת מירוס ואפילו צאותה מדינה כדלקמן בהאי פירקין [שם] וכן פירש הרבנו אבן עזרא. אצל במקום שהשירות מציאות וליכא חירוס לא מצי טעין הכי דקי"ל בצפרקין [דף גמ'] מחויקין צנכסי בצורח דמחאה שלא צפניו היא מחאה ואי טעין [דף דעמי] שהחוקי ארש צפוני צקרקע שלי ולכן לא מחמיית אינו נתמן דכי היכי דאמרין מחאה שלא צפניו היא מחאה דחצרך חצר אית ליה ויאמרו לו למחויק כמנו כן אמרו ליה שיהא אחד מחויק צקרקע שלו הואיל ושיירות מציאות וכן הלכה: **בשוקאי הוא ערדיגא.** למכור סחורתי ולקנות אחרת ולא ידעתי שאתה דר צדיתי וכוון שיש לו בית אחר בצאותה העיר שהיה מתאכסן שם כל ל' יום. ויש מפרשים בשוקאי הוא טרידנא ולא היה לי פנאי למחות אע"פ שידעתי ואינו נראה צעניי: אמר

לאו קמודית דהא ארעא ידידי הוא. פי רבינו שמואל דאם מוחזק זה שלש שנים וטוען מפלגא זננתיה דזננה מינק קמי ידידי דנאמן צמיגו דאי צעי אמר מינק זננתיה ואכלתייה שני חוקה אי נמי אס יש לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד והביא ראיה מהייה דדר צקשמה צעילתא דלקמן וכדצריי כן הוא היכה דיש עדים למערער שהקרקע שלו הייתה אצל צעובדא דהכא (א) משמע שלא היה למערער עדים מדקאמר לאו קא מודית כו' אי הוה טעין קמי ידידי זננה מינק או דר זה חד יומא היה נתמן אף על פי שלא החזיק שלש שנים מיגו דאי צעי אמר לא היתה שלך מעולם אצל ודאי השתא דלמנ מפלגא זננתיה דזננה מינק והוה עשיתה שלו א' מו לא מצי למיטען קמי ידידי זננה מינק או קמי ידידי דר זה חד יומא (א) מיגו דאי צעי אמר צתלה לא הייתה שלך מעולם דמיגו למפרע לא אמרינן כדמוכח לקמן (דף מה): **גבי ההוא דדר צקשמה צעילתא ארעב שנין ולמנ מפלגא זננתיה דזננה מינק אמת לקמיה דר' מייא אמר ליה אייתי סהדי דדר ציה אפילו חד יומא ואוקמי' לה צידך משמע דאי לית ליה סהדי און נתמן לומר קמי ידידי דר זה חד יומא צמיגו דאי צעי אמר מינק זננתיה כיון שצנר הוה דלא מיינה זננה לית ליה חו מיגו ואין לו להאמינו צמאי דקאמר עשאה (א) מנתן שהיה יכול לסקר צתמילה קודם שהוה ללא הוה מסיק אדעמיה שהיה זקוק לטענה זו והא דקאמר התם רז וחיותיה לדעתיה לחציו דאי הוה א"ל קמי ידידי זננה מינק הוה מהימן צעי צמיגו דאי צעי אמר מינק זננתיה לא קאמר שהיה עדיין נתמן לטענה זו אלא כלומר אי הוה טעין מייקרא קודם שהוה עדין דאי הוה טעין זכורה קמי ידידי דר זה חד יומא דהוה מהימן ועוד ראיה מסוף (א) דזה צבור (סנהדרין דף לא), גבי ההוא איתמא דנפק שטרך מתותי ידה אמרה ידענא ליה בהאי שטרך דפריע הוא כו' ולא הימנה רב נחמן א"ל רבא והא אי צעיה קלמיה כיון דאתחזק צבי דינא אי צעיה קלמיה לא אמרי' אלמנא אע"ג דקודם שראינוהו צדיה הייתה נתמנת לומר דפרוע הוא צמיגו דאי צעיה קלמי' השתא דאתחזק צבי דינא פי' שראינוהו צדיה לא מהימנה דלין כאן עוד מיגו שעל כהן צריכה שפיו טענה זו והיא אומרת אם רובה לפנינו ועוד ראיה זבוקני' פי' שם אתחזק שהיה השטר מקיים צ ואין נראה לר"י דמה מועיל דני"מ אי צעיה קלמיה צ ועוד ראיה דמתן צפ' שצעות הדיינין (שבוט דף גמ') מנה לי צידך אמר לו הן למחר א"ל תנה לי נתמין לך פטור ופרין מנה (שם מה). לנ"ד המלוה את חצירו צעדים צריך לפורעו צעדים והא הכא כיון דתצביה צעדים כמאן דאחופיה צעדים דמי וקמינו פטור ומאי קשיא שאני הכא דפטור מיגו דאי צעי אמר אתמול לא היו צדריס מעולם אלא ודאי כי האי גוונא לא אמרינן מיגו ומה שפ' צפ' צתרא**

דחיימייה לדעתיה לחציו דאי הוה א"ל קמי ידידי זננה מינק הוה מהימן צעי צמיגו דאי צעי אמר מינק זננתיה לא קאמר שהיה עדיין נתמן לטענה זו אלא כלומר אי הוה טעין מייקרא קודם שהוה עדין דאי הוה טעין זכורה קמי ידידי דר זה חד יומא דהוה מהימן ועוד ראיה מסוף (א) דזה צבור (סנהדרין דף לא), גבי ההוא איתמא דנפק שטרך מתותי ידה אמרה ידענא ליה בהאי שטרך דפריע הוא כו' ולא הימנה רב נחמן א"ל רבא והא אי צעיה קלמיה כיון דאתחזק צבי דינא אי צעיה קלמיה לא אמרי' אלמנא אע"ג דקודם שראינוהו צדיה הייתה נתמנת לומר דפרוע הוא צמיגו דאי צעיה קלמי' השתא דאתחזק צבי דינא פי' שראינוהו צדיה לא מהימנה דלין כאן עוד מיגו שעל כהן צריכה שפיו טענה זו והיא אומרת אם רובה לפנינו ועוד ראיה זבוקני' פי' שם אתחזק שהיה השטר מקיים צ ואין נראה לר"י דמה מועיל דני"מ אי צעיה קלמיה צ ועוד ראיה דמתן צפ' שצעות הדיינין (שבוט דף גמ') מנה לי צידך אמר לו הן למחר א"ל תנה לי נתמין לך פטור ופרין מנה (שם מה). לנ"ד המלוה את חצירו צעדים צריך לפורעו צעדים והא הכא כיון דתצביה צעדים כמאן דאחופיה צעדים דמי וקמינו פטור ומאי קשיא שאני הכא דפטור מיגו דאי צעי אמר אתמול לא היו צדריס מעולם אלא ודאי כי האי גוונא לא אמרינן מיגו ומה שפ' צפ' צתרא

דחיימייה לדעתיה לחציו דאי הוה א"ל קמי ידידי זננה מינק הוה מהימן צעי צמיגו דאי צעי אמר מינק זננתיה לא קאמר שהיה עדיין נתמן לטענה זו אלא כלומר אי הוה טעין מייקרא קודם שהוה עדין דאי הוה טעין זכורה קמי ידידי דר זה חד יומא דהוה מהימן ועוד ראיה מסוף (א) דזה צבור (סנהדרין דף לא), גבי ההוא איתמא דנפק שטרך מתותי ידה אמרה ידענא ליה בהאי שטרך דפריע הוא כו' ולא הימנה רב נחמן א"ל רבא והא אי צעיה קלמיה כיון דאתחזק צבי דינא אי צעיה קלמיה לא אמרי' אלמנא אע"ג דקודם שראינוהו צדיה הייתה נתמנת לומר דפרוע הוא צמיגו דאי צעיה קלמי' השתא דאתחזק צבי דינא פי' שראינוהו צדיה לא מהימנה דלין כאן עוד מיגו שעל כהן צריכה שפיו טענה זו והיא אומרת אם רובה לפנינו ועוד ראיה זבוקני' פי' שם אתחזק שהיה השטר מקיים צ ואין נראה לר"י דמה מועיל דני"מ אי צעיה קלמיה צ ועוד ראיה דמתן צפ' שצעות הדיינין (שבוט דף גמ') מנה לי צידך אמר לו הן למחר א"ל תנה לי נתמין לך פטור ופרין מנה (שם מה). לנ"ד המלוה את חצירו צעדים צריך לפורעו צעדים והא הכא כיון דתצביה צעדים כמאן דאחופיה צעדים דמי וקמינו פטור ומאי קשיא שאני הכא דפטור מיגו דאי צעי אמר אתמול לא היו צדריס מעולם אלא ודאי כי האי גוונא לא אמרינן מיגו ומה שפ' צפ' צתרא

י' א ב מיי פ"כא מהל מייכה ה"ל אל סמנ עיין פכ טו"ש ח"מ פ' ר"ח ע"ף כ"ה: י"ח ג ד מיי פ"כא מהל טוען ונתען ה"ל ג סמנ עיין זה טו"ש ח"מ פ' ס' קמנ ע"ף כ':

רבינו גרשום

בכטי דבי בר סיסין, כלומר אומן בכטי שקניתי מכר סיסין שהיה עשיר מבינא לך: קשיא דרבא ארעא: לדליל סבירא הוה דבידי הלוקח והוה ליה לאוקמי: והכא להיכא דרב נחמן אוקמה ביד לוקח ס"ל דבידי מוכר הוה ליה לאוקמה והוה ליה איך המוציא מחבירו עליו הראיה: קשיא דרב נחמן ארעא ומיגו לדליל ליה ללוקח להביא ראיה. וי"ל דבידי מוכר: הכא הוה ליה למוכר להביא ראיה: עליה. דמוכר רמיא לגלויי: דאמר מוכר אבא בשבתי גוראי הוינא הוה ליה ללוקח להביא ראיה ולקום בנכטי הוא מעשה דבר סיסין ודשכחוני גוראי פירשתי אבא בסוף פרק מי שמח: הוה בשוקי בריא רואי. שהיימי' הולך בסחורה במקום שרוקים ולא הייתי יכול למחות מפני טורד סחורתי: טורד ופריק: ואינו יכול למחות: (ו)הואיל ולא זבנתה מנאי וזל פוק מן ארעא ידי ולא בעל דברים ידי את וחבע דימיך מאותו שקניתי ממנו.

(א) נראה לי"ל היה לה ללוקח להביא ראיה והואיל מוכר: הכא ללוקח קמי נכסיה הוה ליה למוכר להביא ראיה: (ב) ז"ל לאו אף מודית דאי ארעא ידי הוא ומה לא זננתה מינא: הואיל ולא זננתה מינא וכו':